

לקט לכבוד חג השבועות

דברי-פתיחה

אחת מהמחלוקות המפורסמות בבתי כנסת ברחבי העולם נעה סביב שאלת העמידה בשעת קריאת עשרת הדברות. יש שנוהגים לעמוד רק בעשרת הדברות, יש שנוהגים לעמוד כבר מתחילת אותה העלייה, ויש שעומדים לכל הקריאה של אותו יום, גם אם לא עומדים לקריאת התורה בשאר ימות השנה. מנגד, יש שנוהגים שלא לעמוד, יש שנוהגים לעמוד רק אם שאר הציבור עומד, ויש שנוהגים לשבת, ויש שיגידו שעושים זאת בהפגנתיות. הסיבות לעמידה ולא-עמידה רבות ומגוונות. מצד אחד, הרמב"ם (שו"ת הרמב"ם סימן רסג) פוסק שאין לעמוד: וכך היה ראוי לעשות, בכל מקום, שמנהגם לעמוד, צריך למנועם, בגלל מה שמגיע בזה מן ההפסד באמונה (ומה שמדמים), שיש בתורה מדרגות ומקצתה מעולה ממצתה, וזה רע עד מאד. ומן הראוי לסתום כל הפתחים, שמביאים לזאת האמונה הרעה.

הגר"ע יוסף מסכים לדינא עם הרמב"ם, וכותב (יחווה דעת א, כט) "סוף דבר שהעיקר הוא כדברי רבינו הרמב"ם בתשובה, ואין לזוז מדבריו ימין ושמאל." מצד שני, החיד"א (שו"ת טוב עין לחיד"א, יא) כתב שיש לקיים את המנהג, "שאע"פ שאין חיוב מן הדין לקום, כיון שנהגו שם כל העם לעמוד, נעשה חיוב על הכל, שאם לא יעמוד נראה בעיני ההמון כמזלזל ח"ו." בשו"ת ציץ אליעזר (ז, כו), אחרי שכותב שמנהג זה יסודותיו בהררי קודש, מסיים את תשובתו במילים אלו:

מכל הליו נראה ברור להלכה שאין לשנות מנהג בני ישראל, וממנהג האבות, ולא ממנהג המקום בזה. ומעידני כי זה עשרות בשנים שהתפללתי בבתי כנסיות וישיבות ובאהלי תורה כאן באה"ק עם גאונים צדיקים קדושי עליו זיע"א, וכולם המשיכו ברתת להחזיק ולחזק מנהג זה לעמוד בשעת קריאת ה' הדברות ובהשגחה שיחידים לא יפרשו מזה. ולפי הנשמע נהגו ונוהגים כן גם אצל אחינו עדות הספרדים בהרבה בתי כנסיות. מבלי להכניס ראשי בין ההרים הללו, ברצוני להציע רעיון שמחלק בין עשרת הדברות לעשרת הדברות. חג השבועות הוא סיומת לחג הפסח. אותו חג שבו אנו חווים כל שנה מחדש את יציאת מצרים, והחג שממנו אנו סופרים ומונים את ספירת העומר עד בואנו לחג השבועות, חג מתן תורה. חג השבועות אם כן, הוא נקודה נוספת בחווייה של יציאת מצרים והמסע אל המנוחה ואל הנחלה. אם כן, נראה לי לנכון לחלק בין עשרת הדברות שאנו קוראים כחלק מפרשת השבוע בפרשות יתרו וואתחנן, שבהם כל אחד ינהג כמנהגו וכפסיקת רבותיו, ובין חג השבועות. בחג זה אנו חווים שוב את התייצבותנו בתחתית ההר, מכריזים שוב "נעשה ונשמע", ומקבלים על עצמנו את עול מלכות שמיים ועול המצוות. בחג השבועות נראה לי לנכון דווקא כן לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות, כדי שנוכל שוב להרגיש ולחוות את קבלת התורה כפי שהיה בימים ההם בזמן הזה. ויהי רצון שזנכה לקדש שם שמיים, לקבל בשמחה את עול התורה ולהיות מאוחדים כאיש אחד בלב אחד - בין יושבין ובין עומדין.

מקורות ושאלות לדיון בסעודת שבועות

תאריך החג

למה לא פירשה התורה כי היום הזה הוא חג השבועות נזכר ונעשה לזכר מתן התורה האלהית וקבלתה? ...לפי שזכרון התורה וקבלתה אינו לזמן מיוחד...רק מצותה בכל יום ובכל עת ובכל שעה...ובכל יום ויום אנו מצווין שיהיו חדשים וחביבין בעינינו כיום שנתנו. (עקידת יצחק ויקרא שער סז, פרשת אמור)

- האם חשוב לדעת מה התאריך של החג?
- האם יש הבדל עקרוני בין שבועות ושאר החגים?

למה ניתנה התורה במדבר?

העיקר שיהא אדם שמוח בחלקו ואל ירוץ אחרי המותרות שאין להם סוף, אלא יסתפק במה שיש לו, ויחשוב שהוא נמצא במדבר, שהאדם הנמצא במדבר אינו חושב אלא על דברים הכרחיים ביותר, שהעיקר לקיים הגוף כדי שיוכל אדם לעבוד את השי"ת.. (המב"ט).

- האם המיקום הגאוגרפי של האדם יכול להשפיע על לימוד התורה ודבקות בקב"ה?
- האם צריך לוותר על המותרות כדי להיות שמוח?

מאכלי חלב

ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב (רמ"א או"ח סימן תצד סע' א)

- עד כמה המאכלים שאנו אוכלים משפיעים עלינו?
- האם אצלכם יש מאכלים מיוחדים גם בשאר השנה המעלים מחשבות וזיכרונות?

"ותרא כי מתאמצת היא ללכת" (א, יח)

הגמרא (בבא מציעא פ"ד) מספרת על המפגש בין ר' יוחנן וריש לקיש בירדן. כאשר ריש לקיש קפץ לירדן אמר לו ר' יוחנן "חילך לאוריתא" - כוחך לתורה! לבסוף מסופר שכאשר ריש לקיש קיבל על עצמו עול תורה לא יכול היה לקפוץ חזרה לגדה השניה של הירדן, לפי שתשש כוחו. שתורה מתשת כוחו של אדם, רואים מכאן שדי בכוננות לקבלת תורה כדי לעשות שינוי מהותי בכוחות האדם אף כאן ראתה נעמי את רות שתשש כוחה ומתאמצת היא ללכת לפי ששכל כוחה הבינה נעמי שאכן קיבלה על עצמה עול תורה בכל לבה. (ובי חיים מצאנז)

- אם התורה מתישה ומחלישה את האדם, כיצד נסביר את הכדאיות בשמירתה?
- האם התורה גם מחזקת אותנו? כיצד?

ערבות והתחייבות

בשעת מתן-התורה אמר כל אחד ואחד מישראל "נעשה ונשמע", בלשון רבים. בגלל הערבות והמתיקות של קבלת התורה, קיבל עליו כל אחד ואחד ערבות והתחייבות גם על חברו. (חידושי הר"ם)

- במה מתבטאת מתיקות התורה?
- האם נכון לקבל אחריות על אחרים, למרות שאולי הם אינם רציים בכך?

ארץ זבת חלב ודבש

מילים: שמות ג, ח, לחן; אליהו גמליאל
אַרְץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ
זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ...
אַרְץ זָבַת חֶלֶב
חֶלֶב וְדָבָשׁ

כי מציון

ישעיהו ב, ג
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא
תּוֹרָה וְדָבָר ה'
מִירוּשָׁלַיִם

אשור שירה

מילים: ר' רפאל ברוך טולידנו
אַשׁוּר שִׁירָה לְכַבֵּד הַתּוֹרָה
מִפֶּזַּז יִקְרָה זָכָה וְנִבְרָה
נֶאֱמָן שְׁמוֹ בְּחַר בְּעַמּוֹ
לְהִיּוֹת לוֹ לְשִׁמוֹ אִמָּה וּבְחִרָה

נִגְלָה בְּכַבֹּדוֹ, עַל סִינֵי הוֹדוּ
קָרָא לְעִבְדוֹ, לְקַבֵּל תּוֹרָה
נִתְּנָה לָנוּ עַל יַד רוּעֵנוּ
מֹשֶׁה רִבְנֵנוּ בְּחִיר הָאִמָּה

נֶאֱמָן בֵּיתוֹ הֵבִיט בְּדַמּוֹתוֹ
גַּם נְבוֹאָתוֹ מִרְאָה מְאִירָה
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּאֵהֲבַת אֵל
כִּי הוּא מְנַחֵל אֵל לֹמְדֵי תּוֹרָה

אֲשֶׁרֵי הִגְבֵּר עַל יַצְרוֹ גּוֹבֵר
מֵיִשְׁרָיִם דּוֹבֵר בּוֹחֵר בְּתוֹרָה
רַבָּה נְעִימָה תּוֹרָה תְּמַיְמָה
פְּתִי מִחִפְיָמָה עֵינֵי מְאִירָה

שירי שבועות

סלינו על כתפנו

מילים: ליון קיפניס, לחן: ידידיה אדמון
סִלִּינוּ עַל פְּתִינֵנוּ,
רְאִישֵׁינוּ עֲטוּרִים;
מְקַצּוֹת הָאָרֶץ בְּאָנוּ,
הַבְּאֵנוּ בַּפְּנִיִּים.

מִיְהוּדָה, מִיְהוּדָה, מִשׁוֹמְרוֹן,
מִן הָעַמֶּק, מִן הָעַמֶּק וְהַגְּלִיל -
פִּנּוּ דָרְךְ לָנוּ,
בַּפְּנִיִּים אֲתָנוּ,
הֵן, הֵן, הֵן בְּתֶךְ וְהֵן בְּחִלְלִי!

תורת ה' תמימה

תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עַדוּת ה'
נֶאֱמָנָה מִחִכְמַת פְּתִי

ברן-עמיאל | שטראוס-עמיאל | מכון או"ת להכשרת רבנים ומחנכים לקהילות ישראל

benjy@ots.org.il | www.otsamiel.org.il | 02-5880910